

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.
Pol leta „ 2.
Četrt leta „ 1.

Pri oznanilih in tako tudi pri „polanica“ se plačuje za navadno tristooprostorsko vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah na Starem trgu in v Nanski ulici.

Dopisi naj se pošiljajo vredništvu naročnina na upravništvo „Soča“: Hilarijanski tiskarji v Gorici.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delavcem in drugim nepremožnim se naročnina sniža, ako se oglasa pri upravništvu.

Zakaj naše večja posestva, posebno kmetije, hirajo?

Človeško društvo je tako osnovano, da v obče obstoji iz dveh glavnih razdelkov: eden teh razdelkov je ohraniven in on sili na to, da bi v društvu ostalo vse stanovito; drugi del društva pa ima značaj nestalnosti; zaradi tega svojega značaja on dela na to, da bi se društvene razmere po potrebi preminjale. Prvi in ohraniven razdelek društva obstoji iz zemljiških posetnikov, in ker ti v svoji večini spoznavajo kmeta kot svojega načelnika ali vsaj kot izgled, smemo reči, da kmet in njegov stan spada v prvi vrsti k ohranivnemu razdelku človeškega društva.

K drugemu razdelku, to je nestalnemu razdelku človeškega društva spadajo vsi drugi stanovni, kakor so na primer učenci, uradniki raznih vrst, rokodelci. Naj bolj nestalno pa je življenje nemaničev, prosjakov in potepuhov, kateri kot društveni družal vznemirjajo vse človeško društvo, katerih dom so, — žal nam je to reči, — razne jetnišnice, ki jih morajo vzdrževati vsi dozdej imenovani stanovni, in to v prid celemu našemu društvu, ker drugače bi nobeden ne bil varen ne za svojo čast, ne za svojo življenje in ne za svojo lastnino.

Nekako svetovno, in kakor bi se z bolj učeno besedo reklo, nekako mednarodno stališče imajo razni oderuhi, ki pod lepodonečim imenom izposojevalcev denarja in žita izpivajo vsakega člana človeškega društva, če je tako nepreviden ali od razmer prisiljen, da sam zaleti v njihove kremplje. Ta vrsta ljudi, če tudi je jako nesramna, se sramuje privedati si častno ime stanu, ali med človeškim društvom je veliko njih, ki se pečajo s tem pravilom pravih klopov, ki izpodkavajo človeško blagostanje. Nevarno je kazati s pristom na katerikoli oderuha in imenovati ga s pravim imenom, ali neka vrsta „človekov“, ki se še vedno štali za izvoljeno ljudstvo, še vedno denar in blago izposojuje drugim narodom, se s tem napravlja potrebno in tudi sovraženo, dokler ne pride čas, da človeško društvo z mednarodnimi postavami izbacne iz sebe — kar bi bilo že čas! — tega društvenega — ne bodi ga treba. —

Vendar predaleč bi nas pripeljalo slikanje človeškega društva, ker namen naš je iskati vzroke, zaradi katerih naša zemljiška posestva in kmetije hirajo, in ne zahteva dalje podrobno opisovanje razmer v človeškem društvu. Treba je le vedeti, da nekdanje je bilo vse drugače po naših kmetijah, kakor je zdaj. Nekdanje je najstarejši sin gospodarjev, če je bil zato le količkaj sposoben, imel nado, da bo on ob svojem času sledil svojemu očetu v gospodarstvu, sedaj pa nikdo izmed kmetovih otrok ne more vedeti, ali bode ob svojem času dosegel neomejeno pravico gospodariti v očetovi hiši, toliko manj pa ve, ali bo kedaj oral očetove njive, kosil njegove travnike, pasel po njegovih

pašnikih in trebil njegove gojzde, ker sedaj veljajoče dedinsko pravo podpira negotovost nasledstva na kmetijah.

Ta negotovost razna razmer po kmetijah je najpoglavitejši vzrok, zakaj oni stanovni najbolj spoštuje in brani stare navade, vedno bolj propada. Kmetove opravila slone pač po največem na skušnji in na navadah; vsaka njiva, vsak travnik, vsako drevo, vsak pašnik, vsak gojzd, vsaka živina i. t. d. ima svoje posebne lastnosti, in te lastnosti mora kmet po lastni skušnji spoznati in jih pri svojem gospodarstvu ne zanemarjati, tudi če njihovih notranjih bistev ne razume. Skušnja sama pa se doseže le po opaznih poskušnjah, in te se ne nahajajo ne v knjigah, ne v šolah, ampak te se dobivajo samo pri opravljenih, katero kmetovalec ima vsaki dan v rokah. In pri tem ne mislimo samo na plitve stavke, če so pisani v izbornem slovenskem jeziku, ampak tukaj mislimo na stvar in edino le na stvar. Ali bi bilo morebiti bolje za katerikoli kmetijo, če bi prišli učeni gospodje profesorji iz kmetijske visoke šole, profesor kmetijstva, kemije, botanike, narodnega gospodarstva i. t. d., ki one kmetije še nikdar niso vidili, na kako kmetijo, in bi tam eno leto opravljali vse kmetijske opravila, ali pa bi bilo boljše, če bi tam gospodaril star in izkušni kmet? Na to vprašanje ne odgovarjamo, ker ni treba velike učenosti, da prav navaden človek vé, da v enem letu se ne more spoznati lastnosti vsakega dela zemljišča na kaki kmetiji in prav zaradi tega bi v tem slučaju morali učeni gospodje vse natanjko preiskati, kako nizko sega rodovitna zemlja, iz kakih snovi obstoji ona, kako podlago ima, kako je podnebje in veliko, veliko drugih reči, in pri vseh gospodarskih opravilih bi se učeni gospodje vedli prav okorno in tudi, če bi se jim ne smelo dopovedavati, da krompir rase na stebli, bi oni vendar ne znali vsakokrat, kako se pling pri oranju drži. In vse to ve prav navaden kmet prav natanjko že iz lastne mnogoletne skušnje!

Ko enake reči premišljujemo, moramo v svojo žalost priznati, da tudi sami nasledniki po kmetijah kažejo neko malomarnost, ki je hčer vsake negotovosti. Le oni kmetijski sin, ki je gotov, da bo enkrat sam gospodaril, se pridno drži svojega dela in si s tem zbira skušnje za prihodnost in kmetija sama dobro napreduje.

Rekli smo pa, da naše dedinsko pravo, ki sloni na zdaj veljajočem običnem državljanškem zakoniku, ne služi stalnosti naših kmetij, in ta nestalnost jim je v kvar. Kje so zdaj nekdanje kmetije, kjer so oče, sin, vnuk in vsi njegovi potomci gospodarili na tistem kosu zemlje, kjer so svoja zemljišča zboljšavali, jih domo obiljavali, sadne drevesa sadili, ker so vedeli, da bojo še njihovi daljni potomci vzivali sad njihovega truda in znoja! Ni jih več in na to vprašanje zamore odgovoriti le rimsko pravo, ki je izpodrinilo stare postave o na-

sledstvu tudi na kmetijah, in katero v svojem dedinskem pravu podpira nestalnost zemljiških posestnikov, in ž nj: ono neskrbnost, katere izpodkopava naše kmetije in jih bode tudi pokopala, če se postavodajalci ne zavedo o pravem času svoje dolžnosti.

V.

Kaj bodi učitelj na ljudski šoli?

Glasilo ljudskih učiteljev „Popotnik“ št. 10 v dopisu s Krasa, meseca julija o vesti: „avstrijski škofje“ na „stara Soča“, piše na strani 852 delorav: „Škofje hočejo temveč, da pridemo mi, posvetni učitelji, ljudsko-šolski katehetom na pomoč, da bode pouk v našem svetu naše šolske mladine popoln“, in se sklicuj: na skupno pastirsko pismo nadškofov in škofov avstrijskih, izdano bliskotno sedeljo 1890. Ali g. dopisnik s Krasa res ne razume besed skupnega pastirskega lista avstrijskih nadškofov in škofov: „Tudi postava sama pravi, da je namen šola ta, da se vzgojuje otroci pravno-verak..... da mora biti učitelj sam pravno-verak..... da morajo biti posamezni predmeti med seboj v jednotni zvezi — in da mora biti veronauk z drugimi predmeti v tesni in stalni zvezi“!

Vzgoja brez vere (ponovimo, da smo pisali o vkrapu nemško-liberalnih učiteljev), more vzgojiti sebičnejšev, sleparjev, lahkoživcev in rasokornikov, ne pa trdnih, odločnih značajev. Če učitelj otroke res vzgojuje, jih vodi in spremlja tudi k službi božji. Tu mora njegov vzgled, njegova zbrana pobožnost dobrodejno vplivati na otroke, ki se s pozornim očesom ozirajo na njega, kot na najbližnji vzgled, kako naj se obnašajo. Otroci ako dobro vidijo.

Katehet n. pr. pravi otroku: Vsak katoliški kristijan, ki ni pravom čno sadričan, bodi ob nedeljah in zapovedanih praznikih pri sv. maši. Otrok pa vé, da učitelj ni pri sv. maši skozi celo leto, razven, ko se praznuje kaka domovinska ali patrijotična slovesnost.

Katehet pravi: Katoliški kristijan se mora ob petkih in za ovedanih postnih dneh mesa zdržati. Otrok pa vé, večkrat iz lastnega vida, da je njegov učitelj vsak petek in vsak postni dan meso. Katehet pravi: Vsak katoliški kristijan pristopi vsaj enkrat v letu k sv. zakramentom. Otrok pa ni še nikdar videl svojega učitelja pri mizi Gospodovi. Katehet uči, kako spodobno se je treba v cerkvi obnašati. Otrok pa ravno nasprotno vidi pri svojem učitelju. Najmanjša škoda, katero otrok pri tem trpi, je ta, da zgubi spoštovanje do svojega učitelja, ki je zgubil spoštovanje do svoje vere. In če otrok vé, ne spoštuje veljave v svojem učitelju, ne spoštuje tudi več veljave svojega očeta, ne spoštuje veljave svojega cesarja. Učitelj brez dejanjske vere vzgajaja zoper svojo voljo nezanesljive upornike.

Konečno mora učitelj katoliških otrok v lepem soglasju živeti in delovati z duhovnikom. Oba vzgajata jedno ter isto dete; zato bode vzgoja le tedaj dobra, če oba v srcem soglasju delujeta. To je pa zopet le tedaj mogoče, če sta oba v srcu istega prepričanja. Le edinost v mišljenju rodi soglasje v srcu. In ker posten duhovnik ne sme biti mrzel in mlačen v svoji veri in v verakem življenju, zato se mora učitelj ogreti za katoliško mišljenje in čutenje. Ker duhovnik ne sme biti liberalen nemarnež, mora biti učitelj dober katoličan.

S.

Slavno uredništvo!

Prosim, sprejmite v svoj cenjeni list sledečo

Izjava.

„Nova Soča“ trdi v št. 37 v oddelku pod naslovom „nevednost ali hudobija“: „da pusti tiskati v svojem listu take „modrosti“, ki so od 12. avgusta čakale rešenja v njegovi pisarni“. Te modrosti bi obsegal po zatrtjevanju N. S. stavk „Soča“: „Milite si le, kaj bi bilo, če bi Italijani bili hoteli sebi na korist in Slovencem na škodo uporabiti odsotnost bolnega poslanca gosp. notarja Ivančiča in gosp. dr. Gregorčiča?“

Na to odgovarjam, da „Soča“ ni moj list, ampak list posebnega društva, kakor je bilo to o svojem času dokazano; da v moji pisarni se ne ureduje „Soča“ in ne hranijo spisi ali dopisi za „Sočo“ namenjeni; da toraj tudi ravno navedene modrosti niso niti čakale od 12. avgusta, niti dobile rešenja v moji pisarni; da ima „Soča“ svojega posebnega odgovornega urednika in pa vrhovnega vodjo.

Nadalje trdi N. S.: „Sicer pa vemo, da je korifej naših politikov celo to rabil proti dr. Gregorčiču, da vsled njegove odsotnosti bi bili mogli Italijani premeniti celo deželni volilni red Da bi poštenjakovič dal temu svojemu govorenju znak resnice, skliceval se je na to, da volilni red v velikem posestvu se je v resnici premenil samo z nadpolovično večino glasov Kje je bila vest in poštenost onega korifeja, ko je s takim orožjem agitoval proti kandidaturi dr. A. Gregorčiča?“

Na to odgovarjam: ako meni N. S. mene pod naslovom korifej, poštenjakovič i. t. d. zatrujem, da je bil znan deželni volilni red meni še prej nego N. S. in njenim patronom, da jaz nisem nikjer in nikdar govoril, zatrujeval ali pravil, še manj pa celo rabil proti dr. Gregorčiču to, da vsled njegove odsotnosti bi bili mogli Italijani premeniti celo deželni volilni red. Resnica pa je, da je „Corriere“ po odstopu dr. Gregorčiča iz dež. zbora pozival laške poslance v posebnem avdonem članku, naj bi porabili odsotnost dveh slovenskih poslancev in premenili volilni red na škodo Slovencev, kakor je tudi resnica, da je bilo to nekatere slovenske narodnjake vznemirilo, in da sem jih prav jaz potolažil s tem, da sem jim razložil, da ne morejo laški poslanci tega storiti, ker se to ne da doseči z večino glasov in ker zamorejo slovenski poslanci storiti dež. zbor nesklepčen, ako dvorano pri taki obravnavi zapustijo.

Tudi ni res, ampak gola laž je, da bi bil jaz agitoval sploh ali na način povedani od N. S. proti kandidaturi dr. Gr.; moja navada sploh ni zahrbito in tihotapno proti komu agitovati, ampak delati javno in očitno. To sem pokazal n. p. pri lanskih volitvah poslancev za deželni zbor, pri katerih sem ravno jaz na željo gosp. dr. Gregorčiča njegova priporočal za deželnega poslanca na Tolminskem v tiskani okrožnici z mojim podpisom in sicer še pred, ko je o kandidatih sklepal odbor „Sloga“. To moje postopanje sem potem oaznanil odboru in prošil za odobrenje, kar sem tudi dosegel. Ako bi bil jaz hotel letos agitovati proti izvolitvi dr. Gregorčiča, bil bi to storil zopet v tiskani okrožnici s svojim podpisom; zahrbito in tihotapno agitovanje s nepoštenimi sredstvi pripuščam pa drugim v tej stroki spretaim in izurjenim poštenjakom.

Z odličnim spoštovanjem

V Gorici dne 14. Sept. 1890.

Dr. JOS. TONKLI l. r.

Dostavek uredništva. Tudi mi nismo trdili v svojem dopisu, da bi bili mogli laški poslanci vsled dr. Gr. odsotnosti v dež. zboru spremeniti volilni red na škodo Slovencev, ali škoda za Slovence ne tiči le v tej spremembi. Dež. zbor sklepa tudi vsakovrstne postavbe in podeljuje podpore za ceste in dijake. in v tem oziru bi bili laški poslanci lahko uporabili odsotnost dveh slovenskih poslancev in bi bili lahko odrekli rešene podpore, ker zapuščanje dvorane pri zborovanju je jako koščljiva stvar, in ima se po parlamentarni šegi uporabljati le v redkih, izjemnih in skrajnih slučajih, ker drugače bi bilo nemogoče parlamentarno obravnavanje, ako bi hoteli Slovenci zapuščati dvorano, kedar gre za sklepanje o stvareh ki so v korist Lahom, ti pa tedaj, ko gre za koristi Slovencev.

Da se laški poslanci niso ravnali po navseču „Corriere-ja“, to se imamo zahvaliti prijaznim razmeram med laškimi in slovenskimi poslanci, katere ravno večina slovenskih poslancev goji, kar je bolj politično in za Slovence bolj koristno, kakor prepri in razdražba in vedni boj.

Čudom pa se moramo čuditi, kar trdi N. S. v št. 37, „da je čisto vse jednako, ali je na slovenski strani 9 ali le 8 poslancev proti 10 združenim Italijanom! Ona hoče s tem opravičiti odložbo poslanstva dr. G. v sredi zborovanja dež. zbora, češ, da bi bilo to istina, moralo bi to vezati tudi za letošnje

zborovanje deželnega zbora, in dosledno bi morala N. S. trditi, da tudi pri letošnjem zborovanju dež. zbora ne bi bilo treba dr. Gr.; ali tega mi ne trdimo, ampak trdimo odločno, da je treba vseh 10 slovenskih poslancev v dež. zboru. Čo je pa dr. Gr. po čudni logiki N. S. v dež. zboru sploh nepotreben, kako pa opraviči ona strašansko veselje, ki ga je med svet zanjila po zopetni izvolitvi istega g. dr. Gr. a?! Tukaj naj le še dostavimo, kar je pisal po dr. Gregorčičevi zopetni izvolitvi neki drugi list:

„Izvolitev ednega poslanca za deželni zbor v okraju Tolminskim, ki se je vršila v saboto 30. p. m. smo hoteli že v torek zabeležiti, pa moramo izpovedati, da smo pozabili. To je znamenje, da je bil ta dogodek brez pomena. In res, kakor je bilo že gotovo, bil je izvoljen gospod Gregorčič, prav tisti, ki se je bil odpovedal v zadnjem zasedanju iz razlogov, na katere so še vsi spominjali in kateri se niso še odstranili; zato bi se moral dosledno na vsak način hitro zopet odpovedati.“

Dopisi.

V Standıržu dne 14. sept. Sprejmite v „Sočo“ par črtic, da bodo čitatelji zvedeli, o čem ima naše starošinstvo naj več opravka. Otkar je bila pri nas razpisana služba nadučitelja, vse ugiblje, kdo da to službo dobi. Dosedajni g. nadučitelj ni se anal prikupiti občinarjem, da ne rečem kaj več, in natejali smo se vsi, razun župana in še nekega drugega. da dobimo drugega, ki bo vedel, da je posel občinskega tajnika le privatno opravilo učitelja ljudske šole. Od tačas do danas so se pa razmere nekako premenile. Župan začel se je javno za g. B. potegovati, pregovoril je ude krajnega šolskega sveta, da bi zanj glasovali, in nekako zvižno, češ, da g. B. je izvrsten tajnik, ujel je starošinstvo, katero je v tej zadevi v enem tednu dvakrat k sebi sklicel, ki je g. B. kot tajnika nekako zaupnice podpisalo. Na podlagi te zaupnice, za katero je g. B. pri posrednih starešinah osebno molodoval, odposlalo je županstvo prošnjo na dotično mesto, da bi se g. B. kot nadučitelj potrdil. Ta korak vzbudi pa je splošno nejevolje med občinarji, ki komaj čakajo zboljšanja dotičnih razmer. Ako je županu g. B. kot tajnik neobhodno potreben, ne oporekamo, ako ga ko takega obdržijo, — drugi občinarji potrebujemo pa v prvi vrsti učitelja. Eden v imenu drugih.

Na Kanalskem dne 15. sept. Na dan in praznik imena Marijnega obhajali smo tudi letos, kakor vsako leto, cerkveni shod pri „Mariji-Celji“. Otkar so pot iz Kanala do Lige dodelali, pride se iz Kanala v 1½ uri do cerkve. Res, treba je več časa navkreber korakati in pogosto si brisati znoj. — krasen razgled poplača pa potniku trud. Več na potnikov pride na „Božjo pot“, in spovedniki se tu lahko prične govorici beneških Slovencev, briškemu zategovonju in kraticam soške doline; tudi furlanske kletvice čujejo se v vseh mogočih spremnih. Romarji dohajajo vže v petek, v saboto pride jih pa toliko, da za čas pridige in blagoslova na večer ne morejo vsi v cerkev. Ko še ni bilo toliko pomanjkanja duhovnikov, bilo je za romarje še precej prekrbjeno. Slovesno cerkveno opravilo sabote večer opravil je tudi letos č. g. vikarj iz Zapotoka, — ali duhovnega pomočnika iz Ročinja, ki ima navadno pridigo in slovesno sv. mašo ob 6. uri, smo pogrešali in v spovednici je letos nadomestoval drugega duhovnega pomočnika iz Kanala frančiškau, č. pater Nikolaj Trauven, ki pa je moral na dan praznika na vse zgodaj v Kanal, da so imeli pri dekanijaki fani cerkvi dve sv. maši. Slučajno došel je v saboto pozno na večer duhoven, in tako smo imeli tri sv. maše ta dan.

Vreme je bilo krasno in zaradi tega je prišlo na goro prav obilna množica ljudstva od vseh krajev. Ker ni na četrt ure od cerkve nobene hiše, ohranil se je še stari običaj, vsled kterega točijo o enakih prilikah krčmarji od daleč donešeno pijačo v senci košatih dreves pred in po dokončani cerkveni slovesnosti. V. č. g. dekan vojil je procesijo s presvetim rešnjm Telesom, in je tudi po dokončani pridigi, katero je imel č. g. K. Kama, vikarj iz Avč, služil slovesno sv. mašo.

Bil sem tega praznika že prejšnje leta pri Mariji-Celji, — ali letos so me navdajali nekaki posebni občutki. Opazoval sem sivolasega č. g. vikarja Ant. Ukmarja, ki je, akoravno že nad 85 let star, bil že ob 5. uri zjutro v spovednici in se vrnil na dober četrt ure oddaljeno stanovanje še le po dokončani glavni cerkveni slovesnosti ob 1. uri popoldne. Kakor ta dan deloval je že 53 let nevrudno v vinogradu Gospodovem pri Mariji Celji. Postal je oča vsem in v vseh zadevah svojim vikarijanom in tudi okličnikom. In ta gospod, kojega nevmorno počtvalna delava je sam presvetil cesar že pred šestimi leti, da mu je podelil zlati križ s krono za zaslug, misli

Marijo-Celje zapustiti! Bog mu le daj toliko zaslužno mirovino še dolgo uživati! Pogrešali ga pa ne bodo samo vikarijani, temveč in morda še bolj Marija-Celjski romarji.

Bate 16. septembra 1890. (Izv. dop.) Kakor je bilo naznanjeno v „Soči“ od 12. t. m. št. 37, so nas včeraj obiskali v naše naj večje veselje in čast naš ljubljani prevzvišani knez nadškof, ter so podelili v priatnosti 12 velečas. gg. duhovnikov 114 otrokom (104 domačinom in 10 otrokom iz Banjšic) zakrament sv. birne. — Vreme je bilo krasno, ljudstva veselga obraza tolike, kakor ob največjih praznikih, da je bila polna cerkev, ki je zvonaj in znotraj prenovljena. Poseben kič cerkvi je nova prižnica, ki dopada ne le ljudstvu, temuč tudi takim, ki zamorejo take reči poznati in razsoditi.

To krasno prižnico izdelal je dovršeno iz marmorja Kararskega, Veroneškega, Nabrežinskega in Solkanskega umetnik domačin, grgarski rojak, Blaž Bitežnik, ki ima svojo delavnico v Gorici na dvorišču nasproti o. kr. poštnega urada. Ta mož, zavedec Slovenec, da si v raznih vedah izobražen, je jako skromen in ponižen, v kamnarstvu pa dovršen umetnik, katerega blizo in daleč težko kedo prekosi; dela primeroma prav ceno, bodi v. č. cerkvenim oekrbništvo, ki potrebujejo izdelkov v tej stroki, z dobro vestjo priporočen.

Politični pregled.

Notranje dežele.

K položaju. Poljski list „Przeglad“ piše, da se avstrijska vlada ne bo še tako hitro spremenila. Češko-nemška sprava bo se le polagoma razvijala. Vlada ne bo silila k spravi, pač pa upa polagoma pomiriti stranke. Dosedanje razmerje med strankami v državnem zboru ostane do konca zasedanja; položaj bo torej odvisen še le od prihodnjih državnozbornih volitev.

Dalmacija. V dalmatinskem deželnem zboru so se več let prepirali hrvatski poslanci in vlada zaradi hrvaške deške ljudske šole v Trogiru (Trau), na kateri je bil tudi en italijanski oddelek. Hrvatska večina v zboru prepričana, da taka šola ni odgovarjala zakonu, odrekla je troške za vzdržanje omenjene šole, čemur je vlada ugovarjala. Zdaj pa poroča „Narodni list“, da je naučno ministrstvo sklenilo odpraviti italijanski oddelek na imenovani šoli. S tem je končan prepri.

Šlezija. Izbruhi strasti, s katerimi je bila povodom sokolske slavnosti v Opavi globoko žaljena češka narodnost, napotili so telovadno jahalno društvo „Přmysl“, da je vložilo pri deželni vladi pritožbo in prosi, da se kaznujejo pouličniki. Ker so opavski župan Hauer in policija ravnali in postopali proti in zoper naredbe deželne vlade, izraža opavski „Sokol“ prošnjo, naj se prične preiskava, kdo je provzročil izgrede.

Ogrsko. Pri vojaških vajah na južnem Ogrskem se je 15. t. m. prvič rabil brezdimni smodnik. 77 batalijonov, 36¼ eskadronov in 128 topov je bilo štiri ure v ognji, a dima ni bilo viditi. — Iz Orsove se poroča dne 16. t. m. Včeraj se je slovesno pričelo ravnanje železnih vrat; navzočni so bili ogrski ministrski predsednik grof Szapary, minister Baross, Szögyay, Bacquehem, srbska ministra Gruič in Josimović, avstrijski poslanec Thömel. Po navorih je minister Baross zažgal pri Grebenu na srbskem obrežju s 60 kilogramov smodnika nabitu rov, vsled česar je več sto kubičnih metrov skal zgromelo v Donavo.

Vnanje države.

Švica. V laškem kantonu Tesinu buknila je kar nenadoma vstaja, katera je odstranila sedanjo vlado. Že je tekla kri; vladni svetovalec, ravnatelj notranjih zadev, Rossi, je umorjen, nastavila se je nova vlada, obstoječa iz liberalcev. Liberalni časniki dolžé po stari nauku katoličane, ki že več let vladajo v tem okraju, da se vatajo oni zakrivil. Pišejo med

drugim: „Prebivalstvo tesinskega kantona ni bilo zadovoljno z vlado“; liberalna stranka, ki je vse sile napenjala, da se vlade iznebi, nabrala je deset tisoč podpisov za revizijo ustave. Konservativna vlada je pa le odlašala pretresovanje teh podpisov in odlagalo glasovanje. Narod se je naveličal čakanja in poskusil s silo doseči, kar z lepo ni šlo. Poprijeli so za orožje. Vstaši so kmalu zmagali.“ — Prostožidarji niso mogli utrpeti poraza svojega gospodstva ter so rovali vedno proti obstoječi vladi. Dne 11. t. m. segli so po priljubljenih jim sredstvih, po zavratnem umoru. Vkljub temu zahteva liberalna doslednost, da se vračuje krivda na katoľane. — Zvezni svet v Brnu sklenil je postopati proti vstajnikom vojaškim potom ter poslal polkovnika-divizionarja Kunzlija kot zveznega komisarja, da zopet naredi postavni red. Zvezni komisar in vojniki bili so v glavnem mestu Bellinzoni navdušeno sprejeti; zvezni svet poslal je pa tudi kot izvednega sodnijskega preiskovalca prof. Schneiderja med vstaše. Zvezni komisar prevzel je začasno vlado, oprostil vjete ude bilše vlade, katere so bili liberalni vstaši zaprli in vničil je vse naredbe nusilcev.

Srbija. Belgrajski listi objavljajo poročila o roparjih, kateri so vedno pridržnejši ter silijo celo v mestne okolice. Tako so nedavno napadli roparji blizu okrožnega mesta Ušice neko žensko iz Buar ter jo menda podkovali s konjskimi podkvami, ker jih je neki ogradila.

Bolgarija. Bolgarska se vedno bolj oklepa princa Ferdinanda. To svedoči zadnje volitve. Prodrli so skoraj sami vladni pristaši.

Francija. Na francoskem nameravajo na podlagi novejših poizvedeb sodnijskem potom postopati proti vsem pristašem generala Boulanger-ja.

Rusija. Kakor se poroča iz Rima „Pol. Corr.“, sedanje razmere med Sv. Stolom in Rusijo niso preveč prijazne. V sled postopanja ruske vlade proti katoliškim duhovnikom je neki sv. Oče hudo užaljen in vsled tega se ne bo ugodilo ruskim željam z ozirom na bogoslužbene slovanske obrede na Poljskem in Litvanskem.

Italija. Kralj Umberto je sprejel odstavko finančnega ministra Seismit Doda ter poveril vodstvo v finančnem ministerstvu Giolitti-u.

Španija. Španska oblastva prišla so štiri Španjce, ki so se udeležili napada na angleške častnike.

Brazilijska. Nova republikanska vlada v Brazilijski je pretrgala s škofi vse uradno dopisovanje, izobčila veronauk iz šol in duhovnikom odtegnila vso državno podporo; dalje je pregnala jezuite, vpeljala civilni zakon in določila ostre kazni za duhovnike, ki bi nasprotno delali. V sled tega je vseh šestnajst škofov v Brazilijski vložilo na vlado skupen ugovor proti takim naredbam.

Domače novice.

Naznanilo. Naznanja se, da je slovenski otroški vrt v Gorici odprt že od 1. tek. mes. in da se otroci še sprejemajo; slovenska dekliška šola s pravico javnosti se je pa odprla v ponedeljek dne 15. tek. mes. z učenjem deklic v to šolo in sv. mašo dne 16. t. mes. Opozorjamo starše, da naznanijo otroke za šolski vrt v pravem času; deklic za šolo se je pa toliko oglasilo, da ne bo prostora za vse, kar pač jasno svedoči živo potrebo te šole.

V Gorici dne 18/9 90.

Odbor „Sloge“.

Deželni zbori, vtegnejo se, kakor poročajo uradni listi, najbrže sklicati že meseca oktobra, ko so razven nižjeavstrijskih končan že vse volitve v dež. zборе.

Ljudsko štetje. Dež. vlade so naročile c. kr. okrajnim glavarstvom in samostalnim mestnim zastopom, da imajo številjenje ljudstva se popolnoma končati do 31. januarja 1891. leta. Tega obroka se je držati brezpogojno in zapovedljivo. V sled tega me-

rejo pozamesni okrajni svoja dela zvršiti do 20. januarja 1891. Skrbeti je, da je to številjenje kolikor mogoče natančno, da se skoraj porabi za znanstveno stvarstvo. Opozorjamo, naj se pri zglášanju nihče ne stamuje svoje narodnosti.

Šolske počitnice so končale. Kakor se spravljajo v jeseni lasovke, da odrinejo čez morje v daljše kraje, tako se spravljajo sedaj učenci po javnih krajih. Skupen namen vsled katerega so prišli v mesto, kjer pričakujejo poduka v vedah, ki jih bodo potrebovali v življenji, jih spravlja v sedanje shode, ki pa so zdaj bolj prijateljski, nego znanstveni. Čez nekoliko dni začne resen poduk v vedah in za tedaj želimo svojim mladim ljudem ono, da se tudi resno lotijo učenja, da tako vsaj nekoliko poplačajo žrtve svojih starišev, ki sebi odtrgajo marsikaj od ust, da ih zamorejo pošiljati v šolo, in da ko pridne čebele si napravijo zaklad znanja za prihodnje dni.

Tudi naši vojniki so prišli nazaj, pa ne iz počitnic, ampak iz vojaških vaj; naše mesto je zdaj postalo jako živo.

Te dni je začel po Gorici veter precej močno pihati, suša ki v naših krajih že tako prav hudo pritiska, je stem postala še večja; k temu prihaja še okoljščina, da prav te dni pomotajo prah po Gorici in ga spravljajo v razljane kupe; morate si misliti, kako nadežno je, kadar veter popihne, in človeku iz kupov prah v obraz in oči zažene: človek skoraj ostepi. Zelimo, da bi naše mestno starešinstvo skrbelo, da se v enakih slučajih prah hitro pobere in odnese.

Na šolskem vrtu se zdaj vzdiga prav lepo novo poslopje, ki bo služilo šolskim namenom. Pravijo, da šolske gospojake spravijo v ono poslopje dekliške šole. Prav potrebno so te šole, posebno za Slovence, ker v našem mestu Slovenci do zdaj niso imeli enakakega zavoda. Škoda je le, da šolska uprava ni previdela, da ta šola ne stoji prav na pravem mestu, in da je za poduk boljše, če se učenje ne moti od nobene zvananje okoljščine. V prostorih se zdaj še ne more podučevati, ker še vsa stavba ni dovršena.

Govori se po mestu, da imajo neke ljudi v zapuru pri sv. Antonu, ki so menda s ponarejevalci denarja v dotiki. Mi to le omenjamo z dostavkom, da izid vse to zadevo je odvisen od preiskav, in ni prav, če se razširjajo vesti, ki so včasih podobne obrekovanju; če je kaj na tej govorici, bo že preiskovalni sodnik skrbel, da pride na dan; če pa on tega ne bo zmož, ali pa če vse nič ni, potem postane tak flasko, kakoršnega smo v enakih kazenskih zadevah že doživeli.

C. kr. kmetijsko društvo v Gorici pod pokroviteljstvom Nj. ces. in kr. Visokosti nadvojvode Karola Ludovika opozarja kmetovalce na Goriškem, da priredi to društvo v teku poletja in jeseni leta 1891 v Gorici občno kmetijsko in gozdarsko razstavo obsegajočo vse stroke poljedelstva, gozdarstva, živinoreje, mlekarstva in siraštva, trtoraje in vinarstva, sadjarstva in vrtinarstva, aviloreje, kurje reje, čebelarstva, ribarstva itd.

Kmetijsko društvo se zanaša, da se bodo naši kmetovalci vže zdaj začeli pripravljati na dostojno vdeležbo pri svečani razložbi njihovega truda

Vabilo na naročbo za skupen nakup bakrenega vitrijola. Ker se je podpisnemu društvu ponudila priložnost, da lahko po vgodnih pogojih priskrbi dobrega angleškega bakrenega vitrijola za prihodnjo pomlad, vabi s tem ne samo svoje društvenike, ampak tudi vse druge trtorajce na Goriškem, naj se oglasijo za skupno naročbo omenjenega blaga.

Pogoji so naslednji: 1. Cena pri 27 gld. 50 kr. kvintal. 2. Izroči se blago v Gorici do konca marca 1891. 3. Varščine je plačati pri naročbi 5 gl. za vsak kvintal, ali 50 kr. za vsakih 10 kilogramov. 4. Ceno plača kupec, kadar prejme blago. 5. Naročiti treba najmanj 10 kilogramov. 6. Naročila se sprejemajo do konca tekočega meseca. 7. Za naročnike, kateri ne prevzamejo bakrenega vitrijola v dobi, ki se jim o svojem času odloči, hranilo se bo blago na njih stroše v zalogi še osem dni. Po pretoku tega roka se bo smatralo, da naročniki ne pridejo več po blago in varščina, ki so jo plačali, pojde v korist ostalim naročnikom.

O p o m b e. Bakreni vitrijol, ki ga jo priskrbelo in razdelilo kmetijsko društvo maja meseca 1889, stalo je naročnike do Gorice čistih 31 gl. 50 kr. kvintal. — Varščine so plačali 10 gld. od kvintala. — Plačilo se je moralo potrjati dva meseca, preden se je izročilo blago.

N.B. Pri tej priliki opozarjamo kmetovalce, da bakreni vitrijol v enaki sestavi, v kateršni se z izvrstnim uspehom rabi proti trtni peronospori, je izdaten pripomoček tudi proti „peronospora infestans“, katera prizadeva znamenito škodo posebno na krompirju in paradiznikih.

C. kr. kmetijsko društvo v Gorici.

Razne vesti.

Odlikovanje. Presviti cesar podelil je dunajskemu nadškofu, dr. Ant. Grünu, dostojanstvo tajnega svetovalca, in knezoškofu briksenskemu dr. Sim. Aichner-ju, velik križ Fran-Jasipovega reda.

V morje bodo spustili dne 25. t. m. ob 10. uri zjutraj v Poli novo oklopnico „Kaiserin Elisabeth“, ki je enake velikosti in v vsem enako vršena kakor je oklopnica „Kaiser Franz-Josef I“, katero so spustili v morje meseca maja 1889.

Afriški denarji. Za Afriko kujeje Nemci novce, ki imajo na eni strani nemški napis, na drugi strani pa napis v domačem afriškem jeziku. Afričani so tako srečni, da je njih jezik našel mesto na denarjih, mi avstrijski Slovani pa še vedno nemamo slovenskih napisov na bankovcih.

Krompirjeva bolezen se je izimši okolice Dubliške in grofije Town po vsem Irskem prikazala, kakor konstatujejo izvestja Irske deželne komisije.

Sedemindvajset ljudi je lani lakote vmrlo v Londonu, najbogatejšem mestu na svetu. Posebno častno ni za Angleže, da parlamentovi izkazi svetu naznanjajo, da v njih glavnem mestu ljudje lakote pomirajo.

Povodenj. Strašno neurečo je previdnost božja poslala čez tla naših severnih dežel. Zaradi neprenosljivega, skoraj 40 dnevnega deževanja, narasla je mogočna Donava s pomočjo Inna in Travao in drugih potokov, ter stopila čez svoje bregove, zasula in poškodovala poljske pridelke po gornjem in nižnjem Avstrijskem.

V glavnem mestu gornje-Avstrije, v Linou, bil je breg pod vodo. Voda je segala skoraj do srede mesta. Predmestje Uhrfah je bilo do prvega nadstropja pod vodo in pridni pionirji mučili so se s prevažanjem prebivalcev od poslopja do poslopja, kajti ni bilo suhe ceste. Na Dunaji preplavana je bila 6000 metrov široka struga; za povodnjo tudi na mestnem bregu so stale hlise in južna železnica pod vodo. Vodo imajo v kletih tudi po Rosavi, Brigittenu in Landstrassi 1¹/₂ metra. Častni napis čez staro Donavo pri Florisdorfu pušča na dveh straneh; mučijo se ju z peskom nasutimi vrečami rešiti, da ne bi stara Donava poiskala svoje stare struge, katero je že večkrat poskusila obiskati.

Št. 3822
1890

Oznanilo.

Razpisujejo se s tem 4 deželni stipendiji po 200 gld. za dijake z Goriškega, kateri so dovršili srednje in stopili v visoke šole.

Pri podelitvi se bo gledalo na to, da dobita te stipendiji dva dijaka slovenske in dva italijanske narodnosti.

Če bi manjkalo dijakov izmed ene rečenih narodnosti, sme se ukazati stipendij dijakom druge narodnosti.

Stipendiji se bodo izplačevali v štirih četrtletnih odplačilih na prošnjo doleženca, ki mora izkazati da je vpisan v vsučiliščno matrikulo in pozorje, da obiskuje učilišče.

Dotone prošnje se imajo podati deželnemu odboru v Gorici pisмено do 15. oktobra 1890 in naj se jim priložijo spričevala zrelosti, vboštva in vpisa v ono izmed visokih šol.

DEŽELNI ODBOR.
deželni glavar
CORONINI.

Hilarijanska tiskarna izveršuje vizitnice na močnem papirju Bristol od 80 kr. naprej.

Schwarze Seidenstoffe
 von 60 kr. bis 11.65 p. Meter
 Muster (ca. 150 versch. Qual.) — versendet ro-
 ben und stückweise porto- und zollfrei das Fa-
 brik-Dépot G. Henneberg (K. u. K. Hofhof),
 Zürich. Muster umgehend Briefe kosten 10 kr.
 Porto.

ANTON VIDRIG,
 učitelj glasbe

priporoča se, da se pri njem oglasi, kdor se
 hoče učiti svirati na

GOSLI ali na FLAVT.

Stanoje na Placuti h. št. 28.

PRODAJA PAPIRJA

Tiskarna Pallich

v Gorici — Travnik 6.

Prodajam po najnižji ceni vse, kar je po-
 treba za pisanje in šolsko rabo. Tiskam knjige
 in drugo. Imam v zalogi tiskovine za občinske
 urade, šolske, molitvene knjige, liste ilu-
 strirane in za modo, slovstvena dela vseh
 strok.

Tiskovine vsake vrste se oskrbujejo točno
 in najceneje.

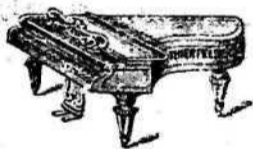
Nadejaje se mnogih naročil se priporočam
 s odličnim spoštovanjem

Se priporoča dalje svojo največjo in
 najcenejšo zalogo vseh šolskih knjig in
 pisne priprave za mestne in ljudske šole.

J. Pallich.

Odklikovanje z svetovnih razstav:

v Londonu 1862, Parizu 1867, na Dunaji 1873
 in spet v Parizu l. 1878.

Prodaja klavirjev s plačilom na obroke.

Klavirji za koncerte in za dom, kakor
 tudi pianini iz slavno znane firme: Gottfried
 Cramer, Wilh. Mayer na Dunaji prodajo se po
 380 gl., 400 gl., 450 gl., 500 gl., 550 gl., 600 gl.
 in 650 gl.

Klavirji drugih firm po 280-350 gl.; pianini
 drugih firm od 350-600 gl.

Dobijo se vedno v

A. Thierfelder-jevi

prodajalnici in posojilnici klavirjev na Dunaji, VII,
 Burggasse 71.

Vozilni listi

A M E R I K O

Kralj. belgijski poštni parnik društva
 „Red Star Linie“ iz Antwerpen-a
 naravnost v

New York & Philadelphia

priznan od visoke c. k. avstrij. vlade.

Pojasnila daje:

priznato zastopstvo

Ludwig Wielich

in Wien, V, Weyringergasse 17

ali

Josef Strasser

Speditionsbür. für die k. k. Oest. Staatsbahnen in

Innsbruck.

Največja zaloga
ŠIVALNIH STROJEV
JAN. JAX.

Ljubljana.

Na mesečne obroke po
 4 do 5 gl.

ŠESTLETNO JAMSTVO.

Pouk brezplačno.

ZASTOPNIK v Gorici je mehanik Ignacij Sauer,
 Nunska ulica 14.

Posilja poštne prosto!

Strelovode

v ognju pozlačeno najboljšo iznajdbo s pla-
 tinovo iglo ali brez nje kakor tudi vsako-
 vrstno enako popravo in pozlačenje priporoča
 po najnižjih cenah

Teodor Slabanja

srebrar v Gorici,
 ulica Morelli 17.

„Unio catholica“

vzajemni zavod za zavarovanje škod
 na Dunaji, I., Bäcker-trasse 14.
 koncesijovan veld ministrske naredbe z dnem 28.
 februarja 1889.

Zavod zavaruje:

Premakljivo in nepremakljivo premoženje proti
 škodi po požaru, strel in eksploziji — za taka za-
 varovanja jamčijo solidarno prvi vzajemni zavaro-
 valni zavodi, kateri so člani razdelilnega društva
 vzajemnih zavarovalnic. Vselej zveze z vzajemnimi
 zavarovalnimi zavodi zamore „UNIO“ zavarovanja v
 največji vrednosti sklapati in daje na podlagi te zveze
 svojim zavarovancem največjo varnost. Vsakoletni
 prebitke razdelil se bode med zavarovance.

Zavod vpeljal je tudi novo, doslej še ne po-
 znato stroko zavarovanja, namreč:

Zavarovanje cerkvenih zvonov proti profemu
 ali razpoku. V to stroko up-dajo one škode, katere
 niso posledki požara, temveč ki nastanejo veld
 družih katerih-koli lučnjav. K vdeložbi v tej zava-
 rovalni stroki vabijo se vsi prečastiti cerkveni
 predstojniki.

Tudi posreduje zavod pri prvih vzajemnih za-
 varovalnicah

zavarovanje na življenje in proti nesgodam.

Vprašanja glade zavarovanj blagovolito naj
 se podpisnemu glavnemu zastopu ali pa okrajnim
 gospodom zastopnikom dopisujejo.

Zastopništva po deželi oddajamo zaupnim o-
 sebam, katere se naj pisмено ali ustno pri podpi-
 sanem glavnem zastopu oglaš. Za Gorico imenovan
 je gospod M. Korsic našim zastopnikom.

Trst, meseca julija 1890.

Glavni zastop zavoda „UNIO CATHOLICA“ v Trstu

za Primorco in Dalmacijo.

MATKO MANDIĆ.

MLIN na stroj

za MOKO in za CEMENT

z žago vred,

ki se nahaja v prav vgodnem kraju, je po ceni
 na prodaj.

Bolj natančne pogoje pove iz uljudnost uprav-
 ništvo „SOČE“.

Izdaten, stalen, postransk
 dohodek si lahko prislužijo spo-
 sobne in zanesljive osebe (do-
 sluzenim žendarmom se daje pred-
 nost), ki pridejo večkrat z občin-
 štvom v dotiko.

Poprašuje se:

„G. S. 1890,“ Graz postlagernd.

Coppag & Skert

Glavna Zaloga

Semeniške ulice 12.

obče poznata trgovina knjig, umetnin, muzikalij

in papirja

v Gorici.

Podružnica

Na Travniku 14.

Priporoča slavnemu občinstvu svojo pomnoženo zalogo uradnega, listonega,
 tiskarskega in zavojnega papirja.

Največa zbirka vradnih, šolskih, risalnih in slikarskih potrebščin.

Mnogobrojna zbirka mašnih in melitvenih knjig.

Trgovcem in prekupcem še poseben odbitek

TOČNA POTREŽBA